

פסקים והלכות

מאת הרב יוסף אביטבול שליט"א במח"ס שערי יוסף

הלכות המצויות בבשר בחלב - חלק א' [י"ד סי' פ"ז]

(מצוה קיג אות ג), ופמ"ג (שם משב"ז סק"א) ולמעשה כיון שהוא ספיקא דאורייתא לחומרא, הרי הוא אסור בדיעבד אף בהנאה. ובין באפיה, כיון שהוא דרך בישול אסור מדאורייתא, בין בטיגון בשמן, (שור"ת מהרש"ם ח"ג סי' ע"ד ח"ח סי' קנ"ז שו"ת בית יצחק ח"א חיד"ו סי' ק"ט), אבל בטיגון במעט שמן, נח' הפוסקים אם אסור מדאורייתא או מדרבנן. [עי' פר"ח (סק"ב) וחכמ"א (כלל מ' ס"א) שהחמירו, ובמנחת יעקב (כלל פה סולת למנחה סק"ג) ובחיד"ו (סי' צ"ב סק"ה) שהקלו בזה, ונפק"מ לאיסור הנאה שאם הוא מדרבנן מותר בהנאה], ובין בצליה אסור מדאורייתא, (פר"ח שם סק"ב, ומנחת יעקב שם), אך כבישה ובמליחה, אסור רק מדרבנן. (שו"ר שם סק"ב).

צורת בישול באש האסורה מדאורייתא

צורת הבישול שאסורה בבשר בחלב הוא בכל אמצעי חימום, בין בגז, בין בחשמל ובין בכירה חשמלית, (שו"ת בית יצחק יו"ד ח"א סי' קכ אות א') בין בגחלים, בין במיקרוגל, במאכלים שהדרך לבשולם במיקרוגל, (שו"ת אג"מ או"ח ח"ג סי' נ"ב, שבות יצחק ח"ו פ"ה אות א' בשם הגריש"א) בין בקיטור (שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קנ"ו), בין בכירים אינדוקציה, והטעם בכל הנ"ל שעובר איסור מדאורייתא, כיון שהדרך לבשל בהם, הרי הוא דרך בישול ואסור מדאורייתא.

איסור בישול בדרך כילוי

בישול בשר בחלב בדרך כילוי, ולא למטרת אכילה, נחלקו הפוסקים אם אסור מה"ת, יש אומרים שאין יסור בישול [כן נראה ממש"כ בתרגום אונקלוס, על הפסוק "לא תיכלון בשר בחלב", וכ"כ בכס"מ (פ"א מטומאת מת ה"ב)] ויש אומרים שאסור מדאורייתא, [שו"ת חת"ס (חיד"ו סי' צ"ב) כיון שהתורה הקפידה על הבישול, ובמשנ"ב (סי' רס"ד סק"ד)]. ומ"מ לדינא נקטינן שמעיקר הדין אין בזה איסור, ויש בזה נפק"מ לדינא.

א. בבישול בשר בחלב בבדיקת מעבדה, שאין איסור, כיון שעומד לאכילה (שו"ת דובב מיישרים סו"ס ל, הר צבי יו"ד סי' ע"ט). אבל בבישול בשר בחלב במפעל, שהחלב נהיה זיעה ואח"כ נהיה מזה אבקה ומתערב עם הבשר, ומשמש לאכילה, יש בזה איסור בישול, ולכן יהודי שתפקידו במפעל ללחוץ על הכפתור, יש בזה איסור בישול בשר בחלב. (שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קנ"ו).

ב. בשריפת חמץ שאף אם נשרפים בשר בחלב יחד, כיון שהוא כילוי, [ועוד כיון שהוא נשרף מיד, ואין הכרח שיש בשר בחלב ביחד, וכמ"ש בשו"ת משנת יוסף (ח"ט סי' קט"ו) ועוד שאינו מתכוין ובשור"ת מנחת אשר (ח"ג סי' לג)].

ג. בבתים שיש כיור אחד ששוטפים בו סירים וצלחות שיש בהם שיירי מאכל של חלבי ובשרי, מ"מ מותר לערות מים רותחין על הכיור, כיון שהולך לאיבוד ולקבורה, ואין חשש שמא יבוא לאוכלו. (עי' היכל הוראה ח"א הוראה קא).

ד. מותר לכבס מגבות שיש בהם שיירי בשר, ומגבות שיש בהם שיירי חלב, כיון שהוא בדרך כילוי, [וגם שהחומר כביסה פוגם את הבשר והחלב, ואינו מתכוין, וכ"כ בשו"ת שבט הקהתי (ח"ד סי' ק"צ, ח"ו סי' רסח) וכתב עוד טעמים, א' שאינו בעין, ב' ספק פסיק רישא לשעבר, ג' ודאי יש שישים, ד' ששופכים אבקת כביסה שזה פוגם את הבשר].

איסור בישול לגוי

איסור בישול בשר בחלב, הוא במעשה הבישול, ולכן אסור לבשל אף עבור גוי, ולכן אסור להדליק אש תת סיר שיש בה בשר וחלב בהמה טהורה, או לחמם סיר עבור גוי. (רמ"א שם ס"ו) ולכן אסור לטבח יהודי שעובד בבית מלון של גוים לבשל בשר עגל עבור אורחים גוים, וכן שף הלומד בישול או תחרות בישול אסור לבשל בדברים שיש בהם איסור בישול בשר בחלב.

איסור בישול הוא אף בתוספת בישול ולכן אם הגוי מבקש מהיהודי שיגביר לו האש או יהודי שמשתתף בקורס בישול אצל גוים אסור

הקדמה לדיני בשר בחלב

נאמר בתורה שלש פעמים "לא תבשל גדי בחלב אמו" (שמות, כג, יט, לד כו, דברים יד כא). ודרשו חז"ל אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור בישול, שעובר על איסור מדאורייתא (שו"ע יו"ד סי' פ"ז ס"א).

טעם איסור בישול ואכילת בשר בחלב

וטעם איסור בישול בשר בחלב, ובפשוטו, הרי הוא גזירת מלך שאין לבשל בשר בחלב ביחד, [וכן כתב בפשיטות ברבינו בחיי (משפטים כג יט)], ומצינו כמה טעמים בראשונים, א. ברמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פרק מח) כתב שהוא משום ריח עבודה זרה, [וכ"כ ברבינו בחיי (שם) שכן היה מנהג עובדי ע"ז], ב. ברמב"ן (דברים פרק י"ד פסוק כ"א) כתב שהוא משום מידת אכזריות לבהמה לבשל גדי עם אמו. ג. ברבינו בחיי (שם) כתב שהוא משום טמטום הלב כיון שהחלב נעשה מהדם והדם מזוג רע, וכיון שמתערב עם הבשר הרי חוזר להיות כדם, ומוליד טמטום. ד. בזמנינו ישנם מחקרים, שהחלב מפריע לעיכול הבשר, ואינו מחזק את גוף האדם שנאכל ביחד או שותה חלב לאחר הבשר.

חלק א' איסור בישול בשר בחלב

איסור בישול בשר בחלב מדאורייתא הוא אסור רק בדרך בישול, (שו"ע יו"ד סי' פ"ז ס"א). אך בעירוב בשר בחלב ושאר האופנים שלא בדרך בישול אסור מדרבנן. (עי' פסחים דף מד ע"ב, ורש"י חולין דף קח ע"א ד"ה מ"ט, ושו"ע שם, ודרכי משה שם סק"א).

מדאורייתא כל איסור בישול בשר בחלב, הוא רק בבישול בשר בהמה טהורה עם חלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה או עוף או בשר חיה או בשר טמאה בחלב טהורה מותרים בבישול ובהנאה, ואף לא איסור אכילה, [בבהמה טהורה], אבל מדרבנן אסור לבשולם ביחד. (עי' שו"ע סי' פ"ז ס"ג, וברמ"א שם, ובט"ז ובשו"ר שם).

חצי שיעור בבשר בחלב

איסור בישול והנאה ואכילה בשר בחלב הוא אף בחצי שיעור, (רמב"ם פ"ט ח"א מהל' מאכלות אסורות, ובפרק יג הלכה ב') ולכן סיר שבישלו בו בשר ויש בו שאריות בשר אסור לבשל או אפילו מעט חלב כיון שעובר על איסור בישול מהתורה שחצי שיעור אסורה מהתורה.

איסור בישול שיש בחלב פי שישים

איסור בישול בשר בחלב הוא אף שיש בחלב פי שישים כנגד כמות הבשר בסיר, ואף אם מבשל בכדי לתת את התבשיל לגוי אסור כיון שאוסר לבטל לכתחילה. [ברע"א (יו"ד סי' פ"ז ס"ו) כתב להסתפק אם דין אין מבטלין איסור לכתחילה אינו אלא רק לענין אכילה והנאה אבל לא לגבי בישול ונשאר בצ"ע יעו"ט, ואולם בשו"ת דברי מליכאל (ח"ב סימן מא) כתב להוכיח (ירושלמי בכלאים פ"ב משנה א') שאסור לבטל איסור לכתחילה גם בדבר שאינו איסור אכילה אלא איסור הנאה יעו"ט, וכן נראה בפרי מגדים (סי' צ"ט שפ"ד סק"א)].

בישול אחר בישול בבשר בחלב

אין איסור בשר בחלב מדאורייתא לאחר שבישול את הבשר בחלב שוב, [ויש מחמירים] אף אם בישל לפני זה את הבשר בפני עצמו ואת החלב בפני עצמו יש בזה איסור בישול בשר בחלב מדאורייתא. (נח' הראשונים, וכתבאר בארוכה בשערי יוסף בשר בחלב פתיחה ה'). ולכן יהודי שעובד במסעדה של גוים וצריך לחמם מאכלים שיש בהם בשר בחלב, כיון שכבר בושלו, מעיקר הדין אין איסור, אף לכתחילה יש מחמירים בזה. [כיון שנח' הפוסקים אם יש בב"ה, בישול אחר בישול].

איסור בישול באפיה או טיגון

איסור בישול בשר בחלב הוא, בין בעישון, ובין בחמי טבריא, אסור ואין לוקין על זה, [בירושלמי (נדרים דף ו' ע"א) הסתפקו בזה אם אסור מדאורייתא, ובשור"ע (שם ס"ו), הכריע שאין לוקין עליו, ובשו"ר (שם סק"ג) דאיסורא איכא, ועי' מנ"ח

להגביה את הלכה תחת הסיר שמתבשל בו בשר בקר בחלב או לכסותו במכסה כיון שע"י כך עובר על איסור בישול.

אמירה לגוי לבשל עבורו

א. אסור לתת לגוי בשר וחלב של בהמה טהורה ולומר לו שיבשלם יחד אפילו לעצמו (פרי מגדים א"ח סי' ש"ז א"א סק"א שו"ת רב פעלים ח"ב יו"ד סי' ח, ביה"ל סי' ש"ז סק"א ד"ה הילך, כה"ח שם סק"ב). ב. חלב בהמה טהורה אם עוף שאסור מדרבנן מותר לומר לגוי לבשל, [כיון שגם הישראל עצמו אינו אסור אלא משום מראית העין כמ"ש בשו"ת הרשב"ג (ח"ג סי' רנ"ז)], ג. אף אם מבשל לגוי בסיר שאינו בן אינו, אסור, ואף שהוא רק מדרבנן, מ"מ משום מראית העין יש לאסור. (פת"ש שם סק"ח בשם החמודי דניאל).

חלק ב' דיני איסור הנאה

נכתבאר שיש איסור הנאה מדאורייתא מבשר בחלב, [ואסור בהנאה הוא אף אם בושל על ידי גוי או בושל בשוגג].

איסור הנאה מבישול בשר טהורה

איסור הנאה הוא מבשר וחלב, הוא רק מבישול בשר בחלב שאסור מדאורייתא, אבל בשר וחלב שאיסורו מדרבנן מותר בהנאה, (שו"ע שם ס"א וט"ז שם סק"א דלא כרש"ל שהחמיר בזה, ושי"ך שם סק"ב). ולכן אם בישל עוף עם חלב פרה או בשר בהמה עם חלב בהמה טמאה מותר ליהנות מהתבשיל, ולדוגמא אם בישל עוף עם חמאה מותר לתת אותם לגוי או לחתול. (חולין דף קיד ע"ב ושו"ע שם).

גדר איסור הנאה

בכלל איסור הנאה שאסור אף למכור את הבשר בחלב לגוי. ומ"מ אם עבר ומכר את התערובת לגוי לא נאסר הכסף שקיבל עבורה (ע"פ הרמב"ם פרק ח' מהל' מאכלות אסורות הט"ז, מאירי חולין דף קיג ע"א) [ויש מחמירים כמו יין נסך (ע"י שו"ע יו"ד סי' קל"ב ס"א, שו"ת מהרש"ם ח"ג סי' רמ"ז, משנ"ב סי' תמ"ג סקט"ז)], אבל מ"מ חתיכת בשר בחלב שנתערבה בסיר ירקות ונתנה החתיכה טעם איסור בירקות מותר למכור את כל התערובת לגוי חוץ מאותו שווי חתיכת איסור שנמצא בתערובת.

בשר בחלב בסבונים ומזון לבע"ח

איסור הנאה הוא אף להנות מבשר וחלב שעשו מהם תמרוקים כגון סבון, [שעשו משומן בקר עם יוגורט העשוי מחלב פרה, והוא סבון מיוחד, ואף בזמנינו מצוי סבונים שיש שעשויים מבשר וחלב, ולכן יש מחמירים שלא להשתמש בתמרוקים שמכילים חלב מחשש שיוצרו משומן של בהמה טהורה]. וכן אסור להשתמש בבשר וחלב לדישון צמחים. וכן מצוי במזון בעלי חיים שעשוי מבשר וחלב, [כגון תחליפי מזון לכלבים או לעגלים צעירים שמיוחרים מתערובת חומרים שונים ולפעמים נמצא שומן מן החי מעורב בתוך האבקת חלב, ולכן צריך לבדוק שהשומן הוא שומן מן הצומח]. ובכלל איסור הנאה להביא מזון לבעלי חיים, אף שאינם שלו.

איסור הנאה מבישול מבלעות

כלי שבלוע מבשר בחלב, ועבר ובישל בו מאכל, אף שהמאכל אסור באכילה מ"מ מותר למכור את התבשיל לגוי, [כיון שהגוי אינו מוסיף לו כסף יותר מהמחיר מהבלוע בחלב, וכן נראה מדברי השו"ע (יו"ד סי' קל"ד ס"ב) לגבי סתם יינם שנתערב יינם ביין רגיל ובש"ך (יו"ד סי' קי סק"ב)].

איסור הנאה מאפר בשר בחלב

אם בישל בשר בחלב, ושרפו אסור אף להנות מאפרו. (רמב"ם פ"ט ממאכלות אסורות ה"א, ופ"ח סי' צ"ד סק"י).

הרחת/ראיית תערובת בשר בחלב

אף שיש איסור הנאה מתערובת בשר בחלב, וקול מראה וריח אין בהם מעילה, אבל איסורא איכא (פסחים דף כו ע"ב), מ"מ הוא רק בדבר שעומד עיקרו לריח, כגון ורדים של עבודת כוכבים או של ערלה, שאסור להריח בהם (שו"ע יו"ד סי' ק"ח ס"ז) אבל בישול בשר בחלב שלא עומד עיקרו להריח מותר (ע"י ב"י שם בשם האורחות חיים ושו"ך שם סק"ז) **לכן מותר להריח תערובת בשר בחלב שיש לה ריח טוב** [אם אינה עומדת להריח] וכ"ש אם הולך בשוק של גויים, ומריח ריח טוב של בישול, ואינו יודע אם הוא של איסור, שמותר להנות מהריח.

אך להשתתף בקורס בישול של גויים, שמבשלים שם בשר בחלב כדי להתלמד, כיון שנהנה מהראייה שלהם, ונעשה בשביל הראיה, אסור להסתכל, כיון אסור אף להנות בדבר שאסור מדאורייתא. [ע"פ הג"ל כיון דקעביד לראיה, וכ"כ בחשו"קי חמד (סנהדרין דף ד' ע"א)] אך למעשה יש מקילים, כיון שאינו נהנה מהראיה ממש, והוא הנאה שאין בה ממש, (בין ישראל לעמים עמ' יב).

מלצר במסעדת טריפות ובבית חולים

אסור ליהודי לשמש כמלצר במסעדת של טריפות שמבשלים בה בשר בחלב ולהגיש לפני הסועדים אף שהם גויים, כיון שיש חשש שמא יבוא לאכול, [ואם יש שם יהודים בודאי אסור משום מסייע, ולכן לכתחילה לא ראוי לעבוד כמסלוחן לאכול שאינו כשר], אך מ"מ מותר לאחות בבית חולים של גויים להגיש לחולים לגויים מאכל שיש בו תערובת בשר בחלב. וכן מותר לאדם שעובד בגן חיות לתת לחיות מאכל שמעורב בהם בשר נבלות וטריפות עם חלב כיון שאין החיות שלו וגם המאכל שמגיש להם אינו שלו. (ע"י שו"ת צ"א ח"ז ס"ג).

קנה בטעות בשר בחלב או איסור הנאה/ קיבל תלושים

מי שקנה בטעות איסור הנאה כגון בשר בחלב, מותר להחזירו לחנות, כיון שהרי הוא מקח טעות. [ואינו נחשב שנהנה, וכן השיב הגר"ח, וכן בספר אהל יעקב בב"ח]. אך אם קיבל תלושים או שברי קנייה מהעבודה וכדו' כמצוי בחו"ל לחנויות שיש שם מסעדות בחו"ל שיש שם רק בשר בחלב וטריפות, יכול להעבירו לחבירו מהעבודה הגוי או יכול למכור אותם, כיון שאינו נהנה מגוף האיסור, ויש לו רק זכויות. [ואין בזה איסור סחורה במאכלות אסורות, ובפרט שיכול לקנות בזה סחורה שאינה אסורה].

דיני מראית העין בבישול/אכילה בתחליפי חלב

אסור לבשל בשר בהמה בחלב אשה, אף שאינו בכלל בישול בשר בחלב, משום מראית העין. (שו"ע סי' פ"ז ס"ד). אבל בשר עוף שאסור מדרבנן, מותר לבשלו בחלב אשה, כיון שאסור רק מדרבנן אינו אסור משום מראית העין. (רמ"א שם). ולכן **בשר עוף** מותר לבשל או לאכול בביתו, עם תחליפי חלב כיון שאיסור בשר עוף עם חלב אינו אלא מדרבנן, כיון שאין חשש מראית העין אינו צריך היכר, אבל אם אוכל מחוץ לביתו כגון במקומות ציבורים, צריך היכר משום מראית העין (פת"ש שם סק"י). **אלא א"כ שם את הקופסה והאריזה ליד האוכל.**

בישול מרגינה עם בשר

אם מבשל/אוכל מרגינה שהיא פרווה עם בשר בהמה, כיון שהוא בשר בהמה, יש איסור מראית העין, אך בזמנינו רבים מקילים, כיון שמפורסם שיש מרגינה פרווה. (ע"י שו"ע יו"ד סי' רח"צ ס"א, שו"ת חשב האפוד ח"א סימן כ', דרך אמונה כלאים פ"א ס"א בביאור הלכה ד"ה ויש, שו"ת יחיד"ח ח"ג סי' נ"ט). **אך באכילת בשר סינטטי עם חלב יש להחמיר, כיון שאינו מפורסם.**

אכילת נקניק/שניצל פרווה עם גבינה

מותר לאכול נקניק פרווה או שניצל תירס/סויה וכדו', עם גבינה/חלב וכדו', כיון שמפורסם לכולם שיש מהם פרווה, וגם שהוא ניכר שהוא פרווה ואינו בשר. [ראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קנז) כיון שהוא מפורסם מאוד, ומש"כ בשו"ת אור לציון (חיו"ד עמ' קצט), לא היה נפוץ בזמנו, משא"כ בזמנינו שידוע לכולם].

קפה עם חלב סויה בסעודה בשרית

מותר לשתות קפה עם מלבין קפה או עם חלב סויה או שיבולת שועל וכל חלב פרווה, אחרי סעודה בשרית ואין לחוש בזה משום מראית העין, אך בתוך הסעודה יש להחמיר, [ויש לשים לב שלוקח את החלב סויה, ולא לוקח את החלב הרגיל] אלא א"כ שם קופסת החלב סויה או את המלבין קפה לידו להיכר, וכנ"ל.

גלידה פרווה לאחר סעודה בשרית

מותר לאכול גלידה פרווה אף שנראית כחלבית לאחר סעודה בשרית ואין בזה משום מראית העין. [כיון שהוא מפורסם, ואסור רק מדרבנן].

הודעה חשובה!!

לקראת הוצאת סדרת הגליונות בהלכות ושאלות המצויות בדיני בשר בחלב בעזה"י יצא כל שבוע גליון מורחב עקב ההוצאות המרובות, ולשתתפות בזיכוי הרבים, ניתן להנציח את הגליון, אף חלקית

להצטרפות לרשימת התפוצה, הערות והוספות ושאלות בהלכה

058-3233587 או באימייל:

a921434567@gmail.com

הגליון מוקדש
לרפואת רבי שמואל בן שמחה בתושח"י
ולרפואת הילד חננאל בן מיכל בתושח"י
להצלחת אליה בן לימור לאה בכל הענינים